

tot het waken voor 's lands defensie, aan het toebrengen van deze schade aan onze weerbaarheid niet medeplichtig mocht zijn.

Vandaar, dat ik sprak in de dag- en in de avondzitting op 20 Dec. 1907, om des gewetens wil, en dat de Club in den ochtend van Zaterdag 21 December 1907, tot tegenstemmen besloot, om des gewetens wil. Alles alleen omdat deze begrooting in verband met hare uitvoering een gevaar opleverde voor onze nationale onafhankelijkheid. Trouwens precies *dezelfde* reden, waarom de Eerste Kamer de begrooting van generaal Staal had verworpen, en waarom wij, behalve de heeren Talma en Okma, in den nacht van Staal hadden tegengestemd. De heer Okma, inmiddels overleden, was vervangen door Mr. de Vries; de heer Talma, die altijd over de zaak juist zoo had gedacht als ik, was reeds van te voren tot het besluit gekomen, dat tegenstemmen plicht was.

De bizonderheid mag wel vermeld worden, dat de heer Talma eenigen tijd vroeger, nog eer over die zaak tusschen hem en mij een woord gewisseld was, Dr. Kuyper sprekende, aan dezen zijn voornemen om tegen de begrooting te stemmen, had medegedeeld.

Niet alleen beoogde ik met mijn verzet tegen deze begrooting geen politiek doel, hetzij omverwerping van het Kabinet of een ander politiek resultaat, van welken aard ook, ik verwachtte ook de verwerping der begrooting niet, en ik had ook geenerlei maatregel genomen om daarop aan te sturen. Ik had met name geen overleg gepleegd met de andere partijen ter rechterzijde. De heer Lohman stemde vóór de begrooting, en de heer Kolkman, destijds Voorzitter der Roomsche-Katholieke Kamerclub, was, naar verluidde, nog Zaterdagochtend geneigd om vóór te stemmen. Verschillende andere Roomsche-Katholieken koesterden hetzelfde voornemen. Zelfs indien de socialisten tegenstemden zou de begrooting zijn aangenomen, indien niet tot ieders verbazing vier vrijzinnig-democraten hadden tegengestemd alsmede de heer Thomson, en als slechts drie of vier Roomsche-Katholieken hadden voorgestemd. Dat eenige Roomsche-Katholieke leden niet beslist tegen de inkrimping van het blijvend gedeelte waren was genoegzaam bekend, en niemand verwachtte eenparig tegenstemmen van die zijde. Ik heb met hen geen overleg gepleegd, en ik heb eerst dezer dagen, in Juli 1915, vernomen.